

De smalle Vulderstraat en de gevelwand aan de Vuldersbrink.

Boven: de panden Vulderstraat 7, 9, 11 in de oude situatie.

Onder: de panden Vuldersbrink kort vóór de afbraak.

Harderwijk in Enkhuizen

Sedert enige tijd wordt er op het buitenmuseumterrein druk gebouwd aan het buurtje Harderwijk.

Het buurtje bestaat uit negen panden afkomstig uit de gesaneerde Vuldersbuurt te Harderwijk, die nu tezamen een stedelijk straatje vormen tussen de kapel uit Den Oever en de ijzeren ophaalbrug uit Jorwerd, de toekomstige hoofdingang van het museumdorp.

De oude Vuldersbuurt, aan de landzijde van de havenstad Harderwijk gelegen, zou eens het centrum van de plaatselijke wolindustrie zijn geweest (Vollen is een bepaalde manier van wolwassen en -bewerken), maar veranderde in de loop der eeuwen in een typische boerenbuurt met nevenbedrijfjes. Er waren ook enige visbedrijfjes of visserswoningen.

De nu in herbouw zijnde panden in het Buitenmuseum zijn illustratief voor dit soort veranderingen tengevolge van een economisch proces in veel Zuiderzeesteden, waar de oude handelsbetekenis achteruit ging, zo niet geheel verviel.

De rechterzijde van de straat naar de kapel bestaat uit het complete blok van vier panden dat stond aan de Vuldersbrink, van hoek Oliestraat tot hoek Vulderstraat met een vijfde pandje vrij van dit blok om de hoek van de Vulderstraat.

Volgens de 17de eeuwse kaart van A. J. Blaeu stond hier één groot pand dat aan beide zijstraten van een trapgevel was voorzien en door een eveneens getrapte tussengevel in tweeën werd gedeeld.

Dit vermoedelijk nog middeleeuwse koopmans- of pakhuis degenererde in de loop van de tijd tot boerderij en enige woningen, waarin hier en daar delen van het oude gebouw gespaard bleven.

Op de hoek Oliestraat werden de stal en de deel met de grote inrijdeuren voor de wagen ingericht onder de eiken balken met in gotische stijl gesneden consoles. Daarachter een woonkamer boven de restanten van een middeleeuwse kelder, waarin kleinvee (onder andere geiten) een onderkomen vonden. Daarnaast was een keuken met de enige toegang tot een binnenplaatsje, waar de varkens hun hok kregen. Een miniwoninkje in de Oliestraat werd tenslotte als spoelkamer en kalverstal ingericht. De hooiberging kwam op de zolder, waar de oude ingestorte kapconstructie was opgevijseld en aanzienlijk uitgebreid, wat unieke constructies opleverde. Dit pand zal weer als boerderij worden ingericht.

Aansluitend op deze boerderij, min of meer onder een dak waren aan de Vuldersbrink twee ruime woningen gebouwd. Een daarvan was van een visventer, die er ook zijn stalling annex spoellokaal inrichtte.

De enorme zolders van deze drie panden waren slechts provisorisch van elkaar gescheiden. Deze zullen als depotruimte gaan dienen. In het ene pand zal een winkeltje met bakkerij en waarschijnlijk een nevenbedrijfje als café of theeschenkerij worden gevestigd. Het andere zal bijvoorbeeld een visverkoopplaats kunnen worden.

Op de hoek Vulderstraat had het oude pand geheel plaats gemaakt voor een lage langwerpige ruimte, die blijkens verschillende aanwijzingen als rokerij moet hebben dienst gedaan, maar later tot twee woninkjes werd ingericht, waarin zich eens een schoenmaker vestigde, die enkele ruimten onder het dak van de grote burens erbij betrokken. Dit pandje, het eerste over de brug, zal wel als suppoostenverblijf met telefoncentrale en EHBO-post gaan fungeren.

Alle straatgevels van genoemde panden waren gepleisterd en in diverse kleuren geschilderd. Het vijfde pandje stond vrij van de vorige in de Vulderstraat en was in schoon metselwerk uitgevoerd met een klein schilddak. Het werd begin deze eeuw door een groot vissersgezin bewoond. Het zal nu als onderkomen voor de bewaking van het museum worden gebruikt. Aan de linkerzijde van de straat zijn vier grote panden geplaatst waarvan de eerste uit de Grote Poortstraat afkomstig is. Het heeft een lange geschiedenis achter zich, wat duidelijk te zien is aan de 'bewogen' blinde zijgevel, die nu aan de overkant van de gracht de blikvanger van het museum is geworden. Ook dit oude pand werd een grote stadsboerderij door een reeks verbouwingen (voornamelijk uitbrekingen en het bijtrekken van achterbouwsels) die de stabiliteit van het metselwerk niet ten goede kwamen. De prachtige eiken kapconstructie bleef niettemin heel gaaf bewaard.

De oorspronkelijke gevel werd ongeveer anderhalve eeuw geleden vervangen door een lagere van keurig metselwerk waarin een groot raam en de grote deel deur, waar de volgetaste wagens naar binnen konden rijden in een hoge, schilderachtige ruimte.

Begin deze eeuw werd in een betegelde achterkamer het barbiersvak als bijverdienste uitgeoefend. Dit pand zal weer als boerderij worden ingericht.

De volgende drie panden zijn afkomstig uit de Vulderstraat en waren de achterburen van het vorige. Wat de oorspronkelijke functie van deze zeer oude panden uit een langere rij is geweest is niet zeker maar die moet wel gewijzigd zijn. Alle drie waren in het begin van deze eeuw nog op vrijwel gelijke wijze als boerderij ingericht met één raam en de grote deel deur aan de straatzijde, waarachter de wagenstalling naast de enige kamer.

De enorme kapruimten, door stenen tussengevels van elkaar gescheiden, dienden voor hooiberging.

Het middelste pand bleef als boerderij mooi bewaard en zal weer worden ingericht. Het linker pand was geheel leeggesloopt en zal nu in het Buitenmuseum toiletruimte worden voor het publiek. Het laatste pand tenslotte dat tot woning gemoderniseerd was, zal gaan fungeren als werkplaats van een zogenaamde hoefsmid, waar de paarden konden worden beslagen.

Alle panden zijn momenteel onder de pannen, maar in verschillend stadium van afwerking. De definitieve afbouw en inrichting, ook van de achtererven, is nu afhankelijk van de financiële middelen.